DET JURIDISKE FAKULTET
UNIVERSITETET I BERGEN

NOTAT

til

Fakultetsstyret

Jnr. Arkiv	Sak nr. 08/09 Styremøte 27.01.09

STYRINGS- OG LEDELSESFORMER VED UNIVERSITETET I BERGEN

I. Universitetsdirektørens brev av 12.11.08

Universitetsdirektøren skrev følgende i brev av 12.11.08 til blant annet fakultetene:

"Vi viser til våre brev av 30.07. og 24.09.08 om opplegget for drøfting av universitetets styrings- og ledelsesformer. Universitetsstyret vil i møte 20.11.08 behandle ledelsesformen på institusjonsnivå og de mottatte høringsuttalelser vil være en vesentlig del av beslutningsgrunnlaget for styret.

Som omtalt i brevet av 24.09.08 er det oppnevnt en arbeidsgruppe for utarbeiding av et drøftingsnotat om styring og ledelse. Gruppen, som har hatt professor Nils Gilje som leder, har nå levert drøftingsnotatet. Notatet vil være grunnlag for videre diskusjoner og behandling av ledelsesformer på institutt og fakultetsnivå ved Universitetet i Bergen i årene fremover. Som del av grunnlagsmaterialet for gruppens arbeid og for drøftingsnotatet inngår en WEB-basert spørreundersøkelse blant alle ansatte og en undersøkelse basert på fokusgruppeintervjuer med ansatte og studenter, begge foretatt av Rokkansenteret.

Drøftingsnotatet og notater fra Rokkansenteret om de omtalte undersøkelsene følger vedlagt.

I denne høringsrunden ber vi om innspill knyttet til fakultets- og instituttnivåene og da særlig konsentrert om:

- *rekrutteringsmåte for lederen - valgt eller ansatt*
- *mandat for lederen - delt eller enhetlig ledelse*
- *mandat for kollegiale organer - besluttende myndighet (eventuelt i bestemte sakstyper) eller rådgivende funksjon for hvert nivå.*

Videre bes om synspunkt på om alle institutter og fakulteter må ha samme ledelsesmodell, eller om ulike modeller kan tenkes innenfor institusjonen eller innfor det enkelte fakultet.

*Frist for innspill er satt til **30.01.09** og universitetsstyret vil behandle saken i sitt møte 19.02.09".*

Vedleggene det vises til følger vedlagt (vedlegg 1 og 2). Vedlagt følger også Rapport fra NIFU STEP om ”Evaluering av styrings- og ledelsesmodellen ved Det Matematisk-Naturvitenskapelige Fakultet ved Universitetet i Bergen” (vedlegg 3).

II. Behandling av styrings- og ledelsesformer på institusjonsnivå

Fakultetsstyret behandlet i møte 09.09.08 (sak 66/08) styrings- og ledelsesformer ved Universitetet i Bergen, og gjorde slikt vedtak:

”Det juridiske fakultet fremmer følgende innspill til universitetsstyresak 25.09.08 om styrings- og ledelsesformer:

Det vert vist til brev frå Universitetsdirektøren til fakulteta av 30.07.08. om styringsformer ved Universitetet i Bergen.

Det juridiske fakultet går ikkje inn på spørsmålet om rektorval, i samsvar med føringa i brevet frå Universitetsdirektøren.

Det juridiske fakultet har inga røynsle med tilsette instituttleiarar, sidan fakultetet ikkje har institutt. Leiarfunksjonane ved fakultetet blir utført av dekan og prodekan og visedekan med ansvar for utdanning og forsking. Fakultetsstyret er det overordna organet og eit studieutval og eit forskingsutval vert leia av prodekan og visedekan.

Det er ei klar utvikling i retning av større krav til leiarfunksjonane ved fakultetet, særleg knytt til arbeidet med personalforvaltning, økonomistyring, fagleg leiing og arbeidet med ekstern finansiering. Dette krev klare fullmakter og styringsliner, og det kan vera grunn til å foreta ei fornya vurdering av om styringsformene ved Universitetet er gode nok i høve til dei utfordringane som ein står overfor.

Det juridiske fakultet meiner at ein ved den evalueringa av ordninga med tilsette instituttleiarar som er varsla, også bør opna for ein brei diskusjon av spørsmålet om val eller tilsetjing av dekan, rekruttering av dekaner, styringsfullmakter herunder spørsmålet om delt eller einskapleg leiing. Det må i denne prosessen leggjast opp til ein breiare drøfting mellom dei tilsette, noko som ikkje har vore mogeleg med den korte høyringsfristen som fakulteta fekk i denne omgangen.”

Etter at fakultetstyret hadde gjort sitt vedtak og fakultetet hadde avgitt sin høringsuttalelse skrev universitetsdirektøren blant annet følgende i brev av 24.09.08 til fakultetene m.fl.:

”Vi viser til vårt brev av 30.07.08 og takker for mottatte innspill. Vi tar til etterretning at fire av fakultetene trenger mer tid til å drøfte ledelsesform på institusjonsnivå for kommende valgperiode. Det vises også til drøftinger med fakultetene om videre opplegg for drøftinger og beslutninger. Med dette gis det forlenget frist til uttalelser om ledelsesform på institusjonsnivå til 1. november, for behandling i universitetsstyret 20. november. Ledelsesformer på fakultets- og instituttnivå, behandles i styremøtet 19. februar 2009.”

Det juridiske fakultet var ikke blant de fire fakultetene som hadde bedt om ekstra tid for å avgi sin uttalelse. Men mens vi som det framgår ovenfor uttalte at *”Det juridiske fakultet går ikkje inn på spørsmålet om rektorval, i samsvar med føringa i brevet frå Universitetsdirektøren*” viste deg seg i ettertid at det var ønskelig at fakultetene også uttalte seg om institusjonsnivået. Saken ble derfor også satt på dagsorden til styremøte 21.10.08 hvor det ble gjort følgende vedtak:

”1. Fakultetsstyret går inn for ledelsesmodellen i universitetsloven § 10-4, med enhetlig ledelse og tilsatt rektor.
2. Styret ber om at det blir arbeidet for å få inn i universitetsloven et alternativ som åpner for valgt rektor og enhetlig ledelse.
3. Dekanus får fullmakt til å utforme høringsuttalelse på bakgrunn av avstemmingsresultatet og de synspunkt som framkom i møtet. Uttalen sirkuleres til styret før den avgis.”

Fakultetets uttalelse fikk følgende ordlyd:
”*Det vert vist til Universitetsdirektørens brev dagsett 30.juni 2008 og vårt svar dagsett 10.september 2008. Vidare vert det vist til brev frå Universitetsdirektøren av 24. september 2008. Saka vart handsama av Styret for Det juridiske fakultet i møte den 21. okt. 2008. Det var i saksnotatet ikkje lagt fram utkast til uttale, men gjort greie for høyringsbrevet og alternativa i universitetslova § 10-2 og § 10-4. Uttalen er utforma etter møtet på grunnlag av det som kom fram i diskusjonen og resultatet av avrøysting mellom dei ulike alternativa. Fleirtalet i styret for Det juridiske fakultet røysta, ved valet mellom løysingane i universitetslova § 10-2 og § 10-4, for den alternative ordninga i § 10-4, med einskapleg leiing, rektor som tilsatt dagleg leiar og eit eksternt styremedlem som styreleiar. Eit samrøystes styre bed om at det blir arbeidd for at universitetslova i framtida opnar for eit alternativ der ein kan velja einskapleg leiing og likevel ha valt rektor. Bakgrunnen for vedtaket er at ein ynskjer ei klarare leiarrolle for rektor med mandat frå universitetsstyret som det høgste organet. Demokratisk grunnlag og legitimitet blir i eit slikt system sikra ved val til styre. Rektor vil ha fullmakt til å treffa avgjerder i dei saker som går inn under den daglege drifta og vil også ha totalansvaret for den overordna strategiske planlegginga og for å førebu saker for Universitetsstyret. Styreleiar vil likevel leia styret og framlegging av saker må skje i samarbeid mellom dagleg leiar og styreleiar.”*

Universitetsstyret behandlet saken i møte 20.11.08 hvor det ble gjort følgende vedtak:

”1. *Styret stadfester at nåværende ledelsesform på institusjonsnivå fortsetter, jf universitetslovens § 10-2 (1).*
2. *Styret har merket seg synspunktene som er kommet i høringsrunden om styrings- og ledelsesformer på institusjonsnivå og styret forventer at universitetsledelsen legger opp til en bred drøfting av ulike ledelsesmodeller fram mot perioden 2013-2017.”*

III. Behandlingen av styrings- og ledelsesformer på fakultets- og instituttnivå

Som ledd i arbeidet med forberedelsen av fakultetets høringsuttalelse innkalte dekanus alle tilsatte til møte 07.01.09. På dette møtet møtte 16 vitenskapelig tilsatte (ca 25% av de tilsatte) og 15 teknisk-administrativt tilsatte (ca 60% av de tilsatte).

Deltakerne ble her invitert til å komme med innspill/synspunkt, og da særlig på de spørsmål som var spesielt nevnt i høringsbrevet

- *rekrutteringsmåte for lederen - valgt eller ansatt*
- *mandat for lederen - delt eller enhetlig ledelse*
- *mandat for kollegiale organer - besluttende myndighet (eventuelt i bestemte sakstyper) eller rådgivende funksjon for hvert nivå*
- *synspunkt på om alle institutter og fakulteter må ha samme ledelsesmodell, eller om ulike modeller kan tenkes innenfor institusjonen eller innfor det enkelte fakultet.*

Ut over dette ble det også reist spørsmål om fakultetet bør uttale seg om styrings- og ledelsesformene på instituttnivå – et nivå vi som kjent ikke har.

I debatten etter dekani innledning deltok relativt få, og det var enda færre som tilkjennegav klare synspunkt på de mest aktuelle problemstillingene. Men av de som konkluderte syntes det å være et flertall for valgt dekanus og for et besluttende organ (fakultetsstyre).

Saken har også vært oversendt Juridisk studentutvalg og Forskningsutvalget for eventuelle kommentarer. Studentutvalget ønsket ikke å uttale seg. Forskningsutvalget drøftet saken i møte 20.01.09 hvor det ble gjort følgende vedtak

"FU nøyer seg med å uttale seg om styring og ledelse på fakultetsnivået. FU mener det bør åpnes for å tilsette dekan utfra ønsket om å få et bredere rekrutteringsgrunnlag enn idag. FU understreker at det må stilles minst like høye kompetansekrav til en tilsatt dekan som til en valgt dekan. Det er også viktig at tilsettingsprosessen er forankret i fakultetet, fortrinnsvis ved at fakultetsstyret er tilsettingsorgan. FU mener at fakultetsstyret fortsatt skal være fakultetets høyeste organ. Etter FUs oppfatning er det ikke nødvendig at spørsmålet om valgt eller tilsatt dekan besvares på samme måte for alle fakultetene."

IV. Utkast til høringsuttalelse

"Det vert vist til brev frå Universitetsdirektøren av 12.11.08, der ein bed fakulteta uttala seg om leiingsstruktur på fakultets- og instituttnivå.

Det juridiske fakultet har drøfta saka på personalmøte den 9. januar og i fakultetsstyremøte 27. januar. Saka er også drøfta av Forskingsutvalet ved fakultetet i møte 20.01. 2009.

Styret ved Det juridiske fakultet vil peika på at organiseringa og leiinga av verksemda på alle nivå ved Universitetet i Bergen er avgjerande for om Universitetet kan nå sine mål og utnytta ressursane på ein god måte. Universitetet og dermed fakulteta og institutta står overfor andre styringsutfordringar enn tidlegare. Aukande konkurranse om forskingsmidlar frå nasjonale og europeiske organ og konkurranse om så vel studentar som gode forskarar stiller strenge krav til leiarkompetanse og evne til stragegisk og profesjonell leiing av fakultet og institutt ved Universitetet.

Effektiv utnytting av ressursane, god personalforvalting og effektiv prosjektadministrasjon og evne til å prioritera og leia mot langsiktige strategiske mål, vil vera stadig viktigare for at Universitetet skal kunne nå opp i konkurransen og halda på sin posisjon som det leiande universitetet på Vestlandet og som eit internasjonalt synleg forskingsuniversitet.

Det juridiske fakultet har som kjent ein organisasjonsmodell utan institutt. I det fylgjande vil vi difor først uttala oss om fakultetsnivået og vil deretter koma med nokre merknader om styringsmodellen på instituttnivå.

Det juridiske fakultet vil understreka at det sentrale problemet er å få ei styringsordning som gjev ei god fagleg leiing og god administrativ styring, tilpassa dei styringsutfordringane som fakulteta og institutta står overfor. I den diskusjonen bør ein ikkje overdriva skilnaden mellom ein valt og ein tilsett leiar.

Krava til leiaren er at ho eller han skal ha god forankring og legitimitet i fagmiljøet, kunne tenkja strategisk og langsiktig, kunne ta avgjerder som ikkje alle er samde i, kunne verka som ein fagleg inspirator, kunne opptre og tala avdelinga eller instituttet si sak utad og formulera klare mål for verksemda innad. Dette er omsyn som kan varetakast både med valt og tilsett leiar. Spørsmålet er kva ordning som gjer det mest sannsynleg at ein får ein god leiar.

Leiingsutfordringane har gjort det naudsynt å gå bort frå ordningar der leiarvervet går på omgang mellom dei tilsette, utan nærare vurdering av kompetanse og vilje til å gå inn i leiarvervet. Det må difor skje ei vurdering av leiarkompetanse også ved val av leiar.

Det juridiske fakultet meiner at ein ved ein tilsett leiar betre vil kunne sikra omsynet til å få ein leiar med sterk leiarkompetanse, ved at ein i tilsetjingsprosessen får ei nøye vurdering av leiareigenskapane hos vedkomande og fordi ein også vil kunne rekruttera leiarar utanfor institusjonen. Ved tilsett leiar vil ein også tydeleggjera leiarrolla og –skyldnaden enda sterkare.

Omsynet til fagleg forankring må sikrast ved at ein for det første vil krevja sterk fagleg kompetanse hos den som vert tilsett, og ved at dei tilsette får ei sentral rolle i tilsetjingsprosessen. Tilsetjing må skje på åremål.

Uansett rekrutteringsmåte for leiaren, meiner Det juridiske fakultet at ein bør ha einskapleg leiing. Faglege satsingar krev styring av budsjett og økonomiforvaltning. Den som vert tilsett eller eventuelt valt som dekan må vera øvste leiar av fakultetet. Dette inneber at ein må ha einskapleg leiing med ansvar for alle sider av verkemda. Det vil vera opp til leiaren å syta for kompetente rådgjevarar og å foreta naudsynt delegasjon av oppgåver slik at han får rom for å fungera som overordna og fagleg leiar. Dette kan gjelda både økonomiforvaltning, utdanningsspørsmål, forskarutdanning med meir.

Det juridiske fakultet vil i valet mellom styre og råd gå inn for eit styre som fastset budsjett, strategiplan og årsplanar og dreg opp rammer for verksemda, som leiaren skal styra innanfor.

Det juridiske fakultet har som nemnt ikkje institutt og har difor ikkje som dei andre fakulteta røynsle med tilsett instituttstyrar. Fakultetet ser det likevel slik at dei omsyna som er nemnt ovanfor også tilseier at ein held fram med tilsette instituttstyrar.

Det juridiske fakultet meiner det vanskeleg kan påvisast faglege skilnader som gjer det vanskelegare for einskilde fakultet å ha tilsett leiar, enn for andre. Det vil vera ein fordel at alle leiarar på same nivå på universitetet har det same legitimitetsgrunnlaget og dei same fullmaktene. Ulike relasjonar til sentralleiinga for dekanane vil kunne skapa vanskar. Ein ser det likevel ikkje slik at desse vanskane er så store at ein ikkje kan ha ulike ordningar som ei prøveordning, dersom det er naudsynt for å kunne prøva ut nye styringsformer.

V. Forslag til vedtak

Dekanus og fakultetsdirektør vil invitere fakultetsstyret til å gjøre følgende

Vedtak

Fakultetsstyret slutter seg til dekani forslag i styrenotat av 21.01.08 til høringsuttalelse fra Det juridiske fakultet til styrings- og ledelsesformer på fakultets- og instituttnivå

Dekanus Fakultetsdirektør

21.01.09

EIBU-ERN

Vedlegg